

Zahtevamo jasno stališče do manjšin

Delovna skupnost Alpe-Jadran naj za-
vzame jasno stališče do vprašanja narod-
nih manjšin, živečih v državah te skupno-
sti. Takšno zahtevo je postavil deželni sve-
tovalec Slovenske skupnosti in nabrežin-
ski župan Bojan Brezigar med posegom na
okrogli mizi, ki je bila v četrtek, 12. t.m.,
v Celovcu. Okrogla miza je bila v okviru
14. Primorskih srečanj in jo je priredil
Narodni svet koroških Slovencev ter jo je
vodil dr. Pavle Apovnik. Poleg deželnega
poslanca Brezigarja so se okrogle mize u-
deležili državni poslanec v dunajskem par-
lamentu Karel Smolle, prof. Vladimir Kle-
menčič z ljubljanske univerze in podpred-
sednik koroške deželne vlade Ambrozy.
Predmet okrogle mize je bil položaj na-
rodnostnih skupnosti v okviru delovne
skupnosti Alpe-Jadran.

Med svojim posegom je deželni sveto-
valec Brezigar ostro grajal funkcionarje

»ČRNEGA PONEDELJKA« NI BILO

Zaradi vrtočlavega padca vrednosti del-
nic na borzi v New Yorku v petek, 13. t.m.,
je zahodni svet z zaskrbljenostjo čakal na
stanje v ponedeljek, 16. t.m. Marsikdo se
je bal, da bo prišlo do »črnega ponedeljka«,
se pravi, da bo tudi na evropskih borzah
hudo padla vrednost delnic, s čimer bi na-
stala velikanska škoda. Za srečo »črnega
ponedeljka« ni bilo in se je stanje na bor-
zah v nekaj dneh normaliziralo.

deželne uprave, ker so pripravili publika-
cijo o manjšinah na območju skupnosti
Alpe-Jadran, ne da bi se predhodno posve-
tovali s predstavniki ali z organizacijami
neposredno prizadetih manjšin. Predstav-
nik Slovenske skupnosti je dalje ostro gra-
jal dejstvo, da je predsednik dežele Lom-
bardije Giovinezza, ki je tudi začasni pred-
sednik skupnosti Alpe Jadran, v njenem
imenu zavrnil predlog, naj se v okviru te
skupnosti ustanovi manjšinska delovna
skupina. Brezigar je poudaril, kako zain-
teresirane narodne manjšine pričakujejo,
da se takšno stališče spremeni že na sko-
rajšnjem simpoziju o manjšinah, ki bo v
Benetkah. Pri pripravi za ta simpozij pa
bi morali sodelovati tudi izvedenci s pod-
ročja politike in kulture iz vrst manjšin.

V nedeljo predčasne občinske volitve SLOVENCİ PRVIČ SAMOSTOJNO V MILJAH

Slovenska skupnost se vneto priprav-
lja na nedeljske občinske volitve, saj je
to za slovensko stranko pravi izziv, ker se
prvič samostojno pojavlja v tej istrski ob-
čini in ker bo to preizkus pred volitvami
prihodnje pomladi, ko bomo volili v vseh
okoljskih občinah na Tržaškem. V Miljah
so se zlasti izkazali domači kandidati, ki
neutrudno vodijo resno volilno kampanjo,
kjer se brez polemik skuša najti rešitev za

mnoge konkretne nerešene probleme, ka-
tere je dosedanja uprava prevečkrat za-
nemarjala v korist megalomanskih na-
črtov, ki so v glavnem ostali le na papir-
ju. Tu mislimo predvsem na načrt »Mari-
na Muja«, katerega je bivši župan, posla-
nec Berdon predstavil javnosti kot veliko
pridobitev, ki bo omogočila celi občini ve-
lik turistični razvoj. Izkazalo pa se je, da
je šlo za poskus špekulacije.

VOLITVE ZA MILJSKO OBČINO 22. 10. 1989 - 23. 10. 1989

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 22. oktobra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Princ v etru«; 11.00 Za smeh in dobro voljo; 11.30 Filmi na ekranih; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Marija Mirti: »Prekinjena zveza«; 14.55 V studiu z vami; 16.00 Šport in glasba; 17.30 V studiu z vami; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 23. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 In exilium; 9.30 Slovenska lahka glasba; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Slovenski kantavtorji; 12.00 Pandorina skrinjica; 12.40 Mešani zbor Štandrež; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Mojster, nikar!«; 14.30 Gospodarska problematika; 15.10 Ekologija — danes za boljši jutri; 16.00 Komorni orkester Camerata Labacensis iz Ljubljane; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«; 17.25 »Mladi val«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 24. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Italijanski kantavtorji; 12.00 Z gibanjem v zdravje; 12.40 Moški zbor Štandrež; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Komorni orkester Camera Labacensis iz Ljubljane; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«; 17.25 »Mladi val«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 25. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Spoznavajmo svojega otroka; 12.40 Dekliški zbor Devin; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Kaj je v ribičevi mreži?«; 14.30 Na goriškem valu; 16.00 Pozavnist Kiril Ribarski in pianistka Milica Šperović v našem studiu; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«; 17.25 »Mladi val«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 26. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.25 Beleška; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Po sledovih Inkov; 12.40 Mladinski mešani zbor Ojsternik; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.10 Četrtekova srečanja: Jugoslavija 1918-1941; 16.00 Mešani zbor Romani Cantores iz Rima; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«; 17.25 »Mladi val«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 27. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 Folklor jugoslovanskih narodov; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.40 Dekliški zbor učiteljskega Simona Gregorčiča v Gorici; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Črna na belem«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.00 Kulturni dogodki; 16.00 Glasbena kronika s Hrvaškega; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Fran Saleški Finžgar: »Pod svobodnim soncem«; 17.25 »Mladi val«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 28. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.25 Glasba; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Ansambel Pro Arte iz Gradca; 11.30 Črnske duhovne pesmi; 12.00 Življenje onkraj življenja; 12.40 Komorni zbor Nova Gorica; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Tam za gorami« — Oddaja iz Benečije, Režije in Kanaške doline; 16.00 Sobotno popoldne — zabavno kulturna oddaja, ki jo vodi Peter Cvelbar; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Sobotno popoldne; 18.00 »Rosa L.« — kronika o neki revolucionarki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Režija na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Predstavniki zamejstva v Ljubljani

Predsednik Skupščine SR Slovenije Miran Potrč je v petek, 13. t.m., sprejel delegacijo Slovencev iz Italije, Avstrije in Madžarske. Kot je uvodoma dejal predsednik, je v skupščini bilo sklenjeno, naj se z dopolnili k slovenski ustavi seznanijo tudi tisti del slovenskega naroda, ki živi izven meja matične domovine. Hkrati se je v petek nudila priložnost za izmenjavo mnenj in sugestij za uveljavitev manjšine v Italiji, na Koroškem in v Porabju.

Ob predstavitvi sprejetih amandmajev se je predsednik Potrč posebno zaustavil pri tistem delu, ki zadeva zaščito italijanske in madžarske skupnosti v mejah Socialistične republike Slovenije. V tej zvezi gre zabeležiti pomembno novost: obe manjšini imata z ustavo zajamčeno pravico do zastopstva v republiškem parlamentu in v telesih tistih krajevnih uprav, kjer manjšini živita. Z ustavnimi dopolnili so

razširili pravice manjšin tudi na gospodarsko področje, ki naj bi nudilo jamstvo za nemoten razvoj Italijanov v Istri in Madžarov v Prekmurju. V Sloveniji želimo, je dejal Potrč, da bi se na takšen način urejala tudi vprašanja Slovencev v sosednjih državah.

Po pozdravnih besedah predsednika predsedstva Slovenije Janeza Stanovnika so spregovorili gostje iz Italije, Avstrije in Madžarske. V imenu Slovenske kulturno-gospodarske zveze je spregovoril predsednik Klavdij Palčič, za Svet slovenskih organizacij pa Marija Ferletič. Oba sta podčrtala izjemen pomen, ki ga je in ga bo še imelo sprejetje dopolnil k slovenski ustavi tudi za razvoj in rast samozvesti tistega dela slovenskega naroda, ki živi izven meja Slovenije. Za Slovensko skupnost je govoril deželni tajnik Ivo Jevnikar, ki je

dalje na 4. strani ■

Pri podtajniku za Slovensko gledališče

Podtajnik v ministrstvu za turizem in prireditve posl. Luciano Rebutta je 14. t.m. sprejel delegacijo Slovenske skupnosti, ki jo je vodil deželni tajnik Ivo Jevnikar in v kateri so bili še strankin predsednik Marjan Terpin, podpredsednik Slovenskega stalnega gledališča Saša Rudolf in član upravnega sveta SSG Livio Valenčič. Sprčo priprav za novi zakon o gledaliških dejavnostih je delegacija SSG seznanila podtajnika z velikim kulturnim poslanstvom slovenske gledališke hiše in s finančnimi težavami SSG. Podtajnik Rebutta je orisal zakonski osnutek o gledališki dejavnosti, ki je bil že predstavljen javnosti in kate-rega bo v bližnjem odobril ministrski svet, podpredsednik SSG Rudolf pa je poudaril nujnost, da se v besedilo vnese dopolnilo, ki naj bi upoštevalo specifičnost in mednarodno vlogo manjšinskega gledališča.

Poslanec Rebutta je podčrtal nujnost, da z novim zakonom gledališča takoj prej-

mejo državne prispevke, ker bi se na ta način znižale pasivne obresti, ki jih morajo gledališča plačevati bankam od trenutka, ko prejmejo pismo zagotovilo o prispevku, do dneva — največkrat gre za osem in več mesečno razdobje —, ko ministrstvo nakaže denar.

Podtajnik za turizem in prireditve je sprejel predlog, naj bi v bližnjem obiskal Kulturni dom v Trstu in se sestal s člani upravnega odbora SSG.

V nadaljevanju razgovora so se člani delegacije Slovenske skupnosti dotaknili še drugih perečih vprašanj SSG, ki gredo od prilagoditve Kulturnega doma protipožarnim predpisom do prispevkov za gostovanja v Sloveniji in Jugoslaviji, povišanje letne ministrske doklade in drugih potreb. Izrazili so tudi ogorčenje, ker je deželna uprava pri dodelitvi izrednih prispevkov deželnim gledališčem praktično prezrla našo hišo, ki si je ravno v pretekli sezoni zagotovila vrsto mednarodnih priznanj.

Predsednik Drnovšek o stanju v Jugoslaviji

Predsednik predsedstva Socialistične federativne republike Jugoslavije je imel daljši intervju z urednikom beograjske televizije. Intervju so v soboto, 14. t.m., neposredno prenašale vse televizijske hiše v državi. V svojih izjavah se je predsednik Drnovšek dotaknil številnih kočljivih in pomembnih vprašanj. Tako je govoril o položaju Jugoslavije v svetu, o boju proti inflaciji, o Kosovu, o slovenskih ustavnih dopolnilih in o delu jugoslovanskega predsedstva. Drnovšek je med drugim dejal, da je treba v Jugoslaviji zgraditi demokratični sistem in izoblikovati pravni sistem, ki bo resnično deloval in v katerem bo natančno določen pravi odnos do vsakega posameznega državljanja. Gre za Jugoslavijo, je poudaril predsednik Drnovšek, ki bo urejena na podlagi dogovorov svojih narodov in narodnosti, za državo, v kateri bodo republike enakopravne in bodo torej skupaj odločale o vseh bistvenih zadevah.

Drnovšek je izrazil prepričanje, da bi lahko marsikaj v Jugoslaviji naredili, če bi se prenehali mednarodni spori in če bi prišlo do dogovora, kako naj posamezni narodi in narodnosti živijo v Jugoslaviji. Drnovšek se je zavzel za odpravo medsebojnih prerekanj in za gospodarski napredek, za kar je treba izkoristiti vse zmogljivosti, zlasti mlade ljudi, med katerimi jih je veliko izobraženih. Glede njihovih investicij je Drnovšek dejal, da zdaj nihče ne vlaga v Jugoslavijo, ker je položaj v državi konfuzen.

—O—

PAPEŽ SPET DOMA

Papež Janez Pavel II. je zaključil svoje zadnje pastirsko poslanstvo. Šlo je za 44. pastirski obisk, ki ga je poglavar rimske katoliške Cerkve opravil v 11 letih svojega službovanja.

Pogovor z A. Pregarcem

Luči in sence popularnosti

Aleksij Pregarc je pesnik, dramatik, gledališki in filmski igralec, režiser in seveda tudi radijski napovedovalec, čigar glas se širi v eter po valovih Radia Trst A takorekoč vsak dan. Če si smemo izposoditi govorico iz političnega sveta, bi v zadnjem času lahko rekli, da Aleksij Pregarc »macht Mode«, kar pomeni, da je tako popularen, kot da je že prišel v modo. Ni dolgo tega, ko smo tudi v našem listu opozorili na izid njegove pesniške zbirke v kar šestih jezikih — v vseh jezikih območja Alpe Jadran ter še v angleškem povrh. Pred nekaj tedni smo dobili v roke njegovo pesniško zbirko v makedonskem jeziku; Aleksij Pregarc je — kot slišimo — prvi zamejski literarni ustvarjalec, čigar delo je izšlo v tem jeziku. Končno je Pregarc prejšnji teden dosegel morda še največji osebni uspeh: milijonska množica ga je v Italiji — in seveda tudi pri nas — gledala na televizijskem zaslonu v zahtevni vlogi hrvaškega notranjega ministra, ki najde smrt za časa lova na informbirojevce v Jugoslaviji. Prvo italijansko televizijsko omrežje je namreč predvajalo tv-nadaljevanko z naslovom »Sestanek v Trstu«.

Aleksija Pregarca najprej vprašamo, katero od navedenih zanimanj bi postavil na prvo mesto, oziroma kakšna bi bila njihova lestvica?

O sebi menim, da sem se že rodil kot gledališki človek. V gledališkem ustvarjanju je namreč zaobjeto vse, kar je v človeku nenehno prisotno. V glavnem je to konflikt. Ta konflikt pa je včasih gledališko pomanjkljivo prikazan, zato me je vleklo globlje: poustvarjanje je namreč otrok ustvarjanja in če rečem, da je poezija najiskrenejša človekova izpoved, je to zame sodba in obsodba obenem. Ne lažem: poezija je vir najiskrenejše notranje govorice.

— Kako bi utemeljili to lestvico?

S svojim čustvovanjem. Vzgib me požene v akcijo, ki je nikakor ne morem skriti na samo sedenje in razmišljanje. Poezija je utrinek, tudi krajša proza ali kaka glosa mi leži, toda ne more zdravje ne moja nprav ne zmoreta statičnosti in sedenja. Pred leti mi je gospa Kmečlova, urednica pri založbi Borec, ponudila celo vnaprejšnji honorar za morebitni roman. Ne morem, bil moj odgovor. Mogoče v prihodnjih ... težnih letih. Zaenkrat je lirika zame res na vrhu lestvice.

Vi ste doma iz tržaškega Brega, iz Ricmanj. V kolikšni meri Vas rojstni kraj pogojuje oziroma kakšen delež ima domači kraj v Vaših delih?

Breg je moj navdih in to povedo moje pesmi. V Bregu so namreč moje korenine. Odtod črpam svoj sok. Breg je cel svet v malem, tu so rimljanski sledovi, izsledki narodnega čutenja, ostaline avstroogrske mahinacije, tabori pred Turki in tabori za Zedinjeno Slovenijo, čezenj sta šli dve svetovni vojni, ki sta pustili zavrtno posledice. Tu je še nekaj Slovencev z neminljivim spominom na preteklost; imamo tudi »odprto mejo« in že tradicionalni motociklistični kros ob njej. Breg je bogat v vseh svojih razsežnostih, tudi grenkih in jaz bogatim in obupujem z njim.

Kaj pa dom?

Je moje opazovališče. Je brlog, kamor se lahko zatečem, je klaviatura mojih čustev in sinteza mojih drugotnih izkušenj.

Iz pogovora z Vami brž ugotoviš nekaj, kar ni usakdanje pri »manjšincu«, da namreč pred večinskim narodom nimate najmanjšega občutka manjvrednosti. Kako to?

Ponos, ponos Slovencev, ki mu je bilo usojeno ostati Slovenec. Če me kot takega Italijani sprejemajo, prav, če ne, pa naj moji someščani in sodeželani le rijejo po svojem blatu ali pletenčijo v svojih dvorcih. Če se jim zdim zanimiv, naj me povabijo medse, sicer jih pa ne potrebujem; nisem karierist. Res pa je, da se znam odzvati na prave klice, tedaj se nikoli ne stisnem v kot. Recimo. V italijanskem Kulturnem centru v Parizu bi sploh ne nastopil, če ne bi mogel brati svojih pesmi tudi v slovenščini. Vendar pa bi rad imel pogum Sama Pahorja. Ne strinjam se sicer z njim zaradi fojbe (s tem imamo hudo bridke izkušnje v naši rodbini), vse drugo pa mi že podpišem. Ne morem si kaj, da se ne bi ob njem kdaj pa kdaj počutil prava reva in ponižavec.

Kaj bi danes povedali svojim rojakom v Italiji?

Svetoval bi jim pokončnost: trgovcem dvojezične napise na trgovinah, prav tako slovenskim podjetjem in ustanovam; vsi Slovenci v zamejstvu naj se potrudijo, da spremenijo svoje fašistizirane priimke v nekdanjo neokrnjeno obliko; izvoljenim Slovincem naj se na nož borijo, da bi na zaseženi zemlji poimenovali po naših zaslužnih možeh gmajne, ulice in trge v novo nastalih naseljih. Če bi se tudi v šolah učitelji zavedel, da jim 25. v mesecu režejo gotov kruh, ker so Slovenci, bi naš lep jezik čisto drugače zvenel v javnosti. Če bi se to uresničevalo, bi se

Italijani čutili getizirani, ne pa mi! Predvsem pa — ne bodimo Slovincu Slovenec!

In v sosednji Sloveniji?

Zelo grobo: Naj goltajo to, kar so doslej skuhal. Narod ima oblast, ki je je vreden. In naj jim jasno povem, da nisem zanje nikak inozemec! Vsaka ped zemlje onkraj meje je tudi moja. Za to se bojujem že petdeset let brez tamkajšnjega političnega ali kulturnopolitičnega blagoslova, nasprotno, bil sem za dolgo obdobje celo anatimiziran. Kulturni Trst to ve — od »naprednih« levičarjev do klerikalcev. Spoštujem in ljubim pa ljudi, ki so za slovenstvo zmožni žrtvovati dragoceni čas, denar, včasih kanček sreče pa tudi kariero. Državna meja v takih primerih ni pomembna.

Se strinjate z delom oziroma stališči Društva slovenskih pisateljev?

Deloma.

Česa pri Društvu pogrešate v tem trenutku?

Akcije, ki vsebinsko ne bi bile povezane zgolj s samoobrambo znotraj jugoslovanske federacije. Sprašujem se, zakaj nismo na primer »unejci« — kot pravi Merku — povabljeni na kongrese in srečanja z drugimi jugoslovanskimi pisatelji? Mislim tu predvsem na Beograd. Saj je Društvo vendarle moralna ustanova ne pa stranka ali klanovska organizacija! Na primer: upravičeno smo Bulatovića poniževali šest mesecev. Ali bi mu ne lahko milostno prepustili mandata za preostalega pol leta? Kaj bi s tem izgubili? Zakaj nismo tega človeka povabili v Trst — to sem jaz predlagal — da bi nam tu, na teh tleh metal psovke v obraz? Rad bi videl, če bi imel toliko poguma! Ali pa še en fenomen v zvezi z Društvom: antologije slovenskih ustvarjalcev v tujih jezikih! Zakaj mora biti vanje vključen samo kak zamejski »profesionalec«? Pri nas poznam vsaj 13 članov DSP! Dalje. Ali morajo te reči urejevati res samo kulturo-politiki? Tu pri nas imamo nekaj zavidljivih strokovnjakov na tem področju, zlasti v ženskem svetu. Tavčar-Rebulova, Žerjalova, Cendova, Pirjevčeva ali Alenka Rebula bi vsaj pravičnejše in nič manj strokovno opravljale tako delo. Tedaj bi bilo Društvo slovenskih pisateljev res vseslovensko in pravi kohezijski element narodnega ustvarjalstva. Moj Bog, ali res morajo samo doživljenjsko posvečeni kulturo-politiki imeti povsod svoje lovke — pa naj bodo to saloni, kuhinje, uradi ali stranišča?! To mora Društvo slovenskih pisateljev reševati!

Kakšen je Vaš program dela za bližnjo prihodnost?

Trenutno sem se obvezal, da do 29. oktobra postavim na oder v Katoliškem domu v Gorici opereto »Planinsko rožo«, in sicer z amaterji in nekaterimi solisti. Upam, da mi bo to zadovoljivo uspelo. Pa še izpeljava nekega drugega načrta, ki bo gotovo koristil poznavanju slovenske književnosti. O tem bom spregovoril kdaj kasneje, kajti Trst je za samohodce zlovesče na preži.

dalje na 5. strani ■

KMEČKA IN OBRтна HRANILNICA

IN POSOJILNICA V NABREŽINI

KMEČKA IN OBRтна HRANILNICA IN POSOJILNICA V NABREŽINI

priredi v nedeljo, 22. oktobra 1989, ob 16. uri

na športnem igrišču ŠD Sokol v Nabrežini

svečano proslavo ob stoletnici posojilnic na nabrežinskem Krasu

Umrl je inž. Boris Sancin

Tiho, kot je bilo vse njegovo življenje, nas je zapustil inž. Boris Sancin, eden soustvarjalcev političnega in kulturnega življenja v povojni zgodovini tržaških Slovencev. Rodil se je v Trstu, fašistična diktatura ga je pregnala v Jugoslavijo, od koder se je vrnil takoj po vojni in nekaj let poučeval na slovenskih šolah, nakar je prevzel mesto ravnatelja programskega oddelka na Radiu Trst. To delo je vestno in skrbno opravljal vse do upokojitve. Večji del svojega prostega časa pa je posvetil politiki, saj se je že ob nastanku pridružil Slovenski demokratski zvezi in bil dolgo let uvodničar tednika »Demokracija«. Članekov, v katerih je poglobljeno obravnaval ideološka vprašanja, ni podpisoval s polnim imenom, pač pa s tremi zvezdicami, saj zaradi svojega značaja ni silil v ospredje. Nikdar pa ni odklonil sodelovanja tudi na drugih področjih, ki so bili vitalni za obstoj naše narodne skupnosti. Pripomogel je, da se je razvila kulturna dejavnost v okviru Prosветne matice, kakor tudi Slovenskega dobrodelnega društva, ki je v težkih povojnih letih skrbelo v prvi vrsti za pomoč potrebnim šolarjem in dijakom. Pri Dobrodelnem društvu je ostal vse do svoje smrti.

S. R.

OBČINSKI SVET O SESLJANSKEM ZALIVU

Dne 13. t.m. se je sestal na redni seji devinsko-nabrežinski občinski svet. Glavna točka dnevnega reda je bila razprava o podrobnostnem urbanističnem načrtu za turistično izkoriščanje Sosljanskega zaliva. O tem načrtu je obširno poročala odbornica za urbanistiko Contento. Dejala je med drugim, da podrobnostni urbanistični načrt upošteva priporočila deželne uprave v zvezi z varianto splošnega občinskega regulacijskega načrta št. 15, ki jo je bil izglasoval občinski svet pred nekaj leti. Podrobnostni načrt predvideva gradnjo raznih turističnih objektov za kakih 250 tisoč kubičnih metrov ter ureditev kakih 2.500 parkirnih mest. Poročilo odbornice za urbanistiko bo predmet razprave občinskega sveta, ki se bo ponovno sestal v četrtek, 19. t.m.

VISOK IN ČASTITLJIV JUBILEJ V NABREŽINI

Kmečka in obrtna hranilnica in posojilnica v Nabrežini bo v nedeljo, 22. t.m., obhajala pomemben jubilej: sto let posojilnic na nabrežinskem Krasu. Ob tem vsekaror častitljivem jubileju bo na igrišču ŠD Sokol v Nabrežini proslava, na kateri bo imel slavnostni govor predsednik Hranilnice in posojilnice Gvido Zidarič. Za to priložnost je nabrežinska hranilnica poskrbela, da je izšla posebna knjiga o posojilnicah na nabrežinskem Krasu. Avtor knjige je časnikiar Marko Waltritsch, ki hvale vredno nadaljuje s svojim raziskovalnim delom na tem področju. Knjigo bodo predstavili na proslavi, na kateri bodo tudi podelili priznanja osebam, ki imajo na ozemlju današnje devinsko-nabrežinske občine zasluge na področju združne denarne dejavnosti.

Pri kulturnem programu bosta sodelovala pevski zbor Igo Gruden iz Nabrežine in ansambel Happy Day.

Spet smo jabolko spora

V četrtek, 12. t.m., je zaradi nesklepnosti odpadla seja krajevnega sosveta tržaške občine za Vzhodni Kras. To je posledica krize in polemik med strankami, ki so izvolile za predsednika socialista Turrita. Na sejo niso prišli predstavniki Krščanske demokracije, republikanske stranke in Liste za Trst. Tudi v tem primeru so jabolko spora pravice Slovencev. Že na nedavni seji načelnikov svetovalskih skupin je bilo sklenjeno, da se ob razpravi o triletnem razvojnem načrtu tržaške občine odobri dokument z zahtevami vzhodnokraškega rajonskega sveta. Med njimi so tudi zahteve po dvojezičnih krajevnih napisih in po poimenovanju ulic tudi po slovenskih zaslužnih osebnostih. Čeprav je bilo to dogovorjeno med načelniki, ni prišlo v osnutek dokumenta, o katerem naj bi razpravljali prejšnji teden. Zato so na seji komunisti in Slovenska skupnost zahtevali vključitev teh točk. Ob nasprotovanju Krščanske demokracije je prišlo do glasovanja, tam pa se je pokazalo, da so predlogi prodrli z glasovi svetovalcev komuni-

stične partije in Slovenske skupnosti ter socialisti Puriča. Drugi socialist, predsednik Turrito, se je vzdržal, krščanski demokrate, republikanci, Lista za Trst in misovsko gibanje pa so glasovali proti. Med temi strankami je zdaj prišlo do polemik, ki so ohromile delo sosveta.

—o—

NARKOTRGOVCI UBIJAJO ČASNIKARJE

Kolumbijski narkotrgovci so sprožili pravo vojno proti tisku. Potem ko so v preteklih dneh ubili tri časnikarje dnevnika »El Espectador«, je eksplodirala tempirana bomba pred sedežem dnevnika »Vanguardia libre« v Bucamarangi. V atentatu sta bila ubita dva delavca, naštehi pa so tudi 7 ranjencev. Skupina ameriških založnikov je medtem nakazala milijon dolarjev pomoči dnevniku »El Espectador«, katerega sedež so povsem uničili plačanci narkotrgovcev.

Manjšinsko srečanje v Celovcu

Ob robu Primorskih dnevov na Koroškem sta se v Celovcu v četrtek, 12. t.m., srečali delegaciji Slovenske skupnosti in Narodnega sveta koroških Slovencev. Šlo je za obširno izmenjavo pogledov na sedanji narodnopolitični trenutek med Slovenci v Italiji in Avstriji. Koroški predstavniki, med katerimi so bili predsednik NSKS dr. Matevž Grilc, državni poslanec Karel Smolle, tajnik NSKS Marjan Pipp in drugi, so spregovorili o odnosu do manjšine, ki ga kaže novi deželni glavar Haider, in o novostih po umestitvi narodnostnega sosveta na Dunaju. Zastopniki Ssk, med katerimi so bili deželni tajnik Ivo Jevnikar, deželni predsednik Marjan Terpin, deželni svetovalci Bojan Brezigar, goriški pokrajinski tajnik dr. Mirko Špacapan in član tajništva Marij Maver, pa so poročali o položaju v zvezi z napovedmi o novem osnutku globalne zaščite ministra Maccanica, z evropskimi volitvami, z bližnjimi volitvami v Miljah in s stanjem v izvoljenih upravah.

Obe delegaciji je na svojem sedežu sprejel tudi italijanski generalni konzul za

Koroško in Štajersko dr. Martini, ki se je v daljšem razgovoru zanimal za položaj obeh skupnosti.

—o—

PREDSTAVNIKI ZAMEJSTVA V LJUBLJANI

■ nadaljevanje z 2. strani

pozdravil prizadevanja slovenskega parlamenta za samobitnost, suverenost in demokratičnost. Zastopnik KPI, deželni svetovalci Ivan Bratina je govoril o slovenski državnosti in o vključevanju manjšin v njeno novo pojmovanje. Za slovensko komponento socialistične stranke je govoril arhitekt Jože Cej, ki je med drugim rekel, da je že dobro, če se Italija tako zavzema za svojo manjšino v Istri in na Reki, vendar pa zaradi tega ne smejo pozabiti na številna odprta vprašanja slovenske manjšine v Italiji. V imenu koroških Slovencev sta spregovorila dr. Matevž Grilc, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev, in inž. Feliks Wieser, predsednik Zveze slovenskih organizacij.

Slovinci prvič samostojno v Miljah

■ nadaljevanje s 1. strani

Lista Frausin v vseh povojnih letih, ko je razpolagala z absolutno večino, marsikaj naredila za tamkajšnje Slovence. V zadnjem obdobju pa je kakovost uprave precej padla in se kaže veliko nezadovoljstvo občanov do take uprave. Posebej je to občuteno pri tistih Slovencih, ki so delavni v raznih kulturnih in političnih organizacijah; zato je Slovenska skupnost tudi z veliko lahkoto dobila dovolj uglednih domačinov, ki so sprejeli kandidaturu. Med

temi velja omeniti strankinega sekcijskega tajnika Danila Šavrona, Fedorja Žigona, predsednika rajonskega sosveta, in Maria Vatovca, dolgoletnega političnega in kulturnega delavca. Ti so najprizadevnejši kandidati na listi Slovenske skupnosti in prepričani smo, da jih bodo domačini s svojim glasom podprli in tako tudi stvarno dokazali, da si želijo sprememb, saj bo Ssk s prisotnostjo v občinskem svetu gotovo lahko pogojevala marsikatero odločitev tako v korist Slovencev kot vsega prebivalstva.

Po Špacapanovi razstavi v Gradišču

Od nedelje, 15. t.m., v Gradišču ni več na ogled velika Špacapanova razstava ob stoletnici umetnikovega rojstva. Razstava je bila v deželni galeriji, ki je poimenovana po Špacapanu in kjer hranijo tudi stalno zbirko njegovih del. Od julija si je nad sto slik in več desetih risb ter grafik in nekaj plastik ogledalo kakih šest tisoč obiskovalcev.

Od 26. oktobra do 28. decembra bo razstava v umetniškem krožku v Turinu, kjer je Špacapan po odhodu iz Gorice preživel večji del svojega plodnega umetniškega življenja in se uvrstil med velike mojstre sodobne likovne umetnosti v Italiji. Za Špacapanovo razstavo vlada veliko zanimanje. Najpomembnejša občila že javljajo skorajšnje odprtje razstave v Turinu. Februarja pa bodo Špacapanovo razstavo prinesli v Narodno galerijo v Rimu.

V Gradišču bodo v prihodnjih tednih ponovno postavili stalno zbirko Špacapanovih del, ki pa bo nekoliko okrnjena, saj je trinajst del iz stalne zbirke vključenih v potujočo razstavo.

Z razstavo v Gradišču smo se lahko seznanili s pomembno kulturno pobudo in velikim številom del slovenskega umetnika, ki se je povzpел v sam vrh sodobne italijanske in evropske umetnosti. Zelo zanimiv je bil tudi katalog, ki je izšel ob tej priložnosti pri založbi Electa. Na razstavi so dali velik poudarek ne samo osrednjemu obdobju Špacapanovega ustvarjanja, ampak tudi njegovemu ekspresionističnemu in futurističnemu delu, kot tudi njegovemu informelu. Do izraza prihaja njegov delež pri slovenskem kulturnem dogajanju v prvih letih njegovega ustvarjanja v krogu slovenskega ekspresionizma in nove stvarnosti in likovna oprema slovenskih knjig.

Ob razstavi so poskrbeli tudi za avdiovizualni del s pomembnimi pričevanji, ki med drugim razkrivajo umetnikovo navezanost na vprašanja, ki so bila življenjske važnosti za našo skupnost, medtem ko je doslej med večino slovenskih preučevalcev Špacapana veljala teza o nekakšni umetniškovi odtutitvi v novem okolju. Ob razkritju v nekem pričevanju, da v turinskem krogu ustvarjalcev in v živahnih debatah se z njim niso mogli strinjati glede mejnega vprašanja v naših krajih, bi se med drugim lahko zamislili ob nekaterih umetnikovih slikah iz petdesetih let, kjer dobivajo umetnikovi barvni toni z različno od ostalih obdobji usaj v barvnem izražanju tonalitete Toneta Kralja.

Audiovizualni del bodo ohranili tudi v stalni zbirki, kjer bodo pripravili tudi didaktični kotiček.

M. O.

JEZIKOVNI SIMPOZIJ V VIDMU

Na videmski univerzi se je 14. t.m. končal tridnevni simpozij na temo »Metodološki in teoretski vidiki študija večjezičnosti na področju delovne skupnosti Alpe-Jadran«. Posvet je priredila Delovna skupina za preučevanje večjezičnosti in v Vidmu povabila jezikoslovce in raziskovalce z raznih italijanskih, avstrijskih, slovenskih, zahodnonemških in drugih univerz. Na simpoziju sta slovenščina in slovenski jezikovni prostor bili deležni velike pozornosti. Udeleženci so v petek bili na strokovni ekskurziji v Režiji. Njene zanimivosti je predstavljal in pojasnjeval znani etnograf Milko Matičetov. Med predavatelji je bila tudi profesorica Breda Pogorelčeva z univerze v Ljubljani.

1000 mladih pevcev na Sveti Gori

V nedeljo, 15. t.m., se je na Sveto goro v času, ko se že izteka jubilej te božje poti, ponovno zgrnila ogromna množica ljudi. Popoldne je namreč v prostorni Marijini baziliki potekal drugi glasbeni festival otroških, mladinskih in dekliških zborov koprške škofije. Geslo te kulturno-verske prireditve se je glasilo »Mi smo romarji veseli«, kar se je vsekakor zelo prilegalo njenemu značaju in še posebej povprečni starosti nastopajočih.

Vsekakor je ta hvalevredna pobuda bila zahtevna tudi v organizacijsko-tehničnem pogledu, saj je poteklo kar nekaj časa, da so otroci s svojimi spremljevalci prispeli na vrh gore, se razporedili in pripravili na nastop. Najprej so zapeli ločeno po področjih, in sicer skupaj tisti s Krasa, nato iz črniške dekanije, Ilirske Bistrice, Nove Gorice, Postojne, ponovno iz Nove Gorice, iz Idrije-Cerkna, s Tolminskega in iz zgornje Vipavske. Prevladovala so Marijine pesmi, v glavnem pa take, ki so se s prikupno melodiko in živahnimi ritmi skladale s čustvovanjem šolskih otrok. Poslušalci so gotovo dobili vtis, da se na Primorskem ni bati za pevski naraščaj in da bo prišel čas, ko se bodo tudi odrasli cerkveni pevski zbori vidneje okrepili z mladimi močmi.

Sledila je maša, ki jo je skupaj še z nekaterimi drugimi duhovniki daroval generalni vikar koprške škofije Renato Podberšič. Med mašo je skupno prepevalo nad ti-

soč otrok, ki so se razporedili v prečni ladji mogočne cerkve na Sveti gori.

Za kroniko naj omenimo še eno pobudo, ki bo na svoj način poudarila 450-letnico te romarske točke. V petek, 27. oktobra, bo namreč v samostanu potekal znan-

dalje na 8. strani ■

—o—

Luči in sence...

■ nadaljevanje s 3. strani

Kako je z Vašim dramskim prvencom? Ga bomo kmalu videli? Pravijo, da je vsebina zelo zanimiva. Bi morda o tem kaj povedali?

To ni moj dramski, ampak gledališki prvenec. In če bo dogovor držal, bo na deskah SSG v Trstu prihodnje leto. Drama »Črni galebi« ima zgodovinsko ozadje, ki pa je bilo doslej vedno prikazano v črno beli politični tehniki; skušal sem temu odpomoči. Upam, da bodo gledalci ob tem delu polnili dvorano našega gledališča, kajti delo je napisano v ljudskem duhu.

Politično komu pripadate oziroma za katero listo glasujete na volitvah in zakaj?

Država, v kateri živim, ima dovolj demokratične razvejanosti ter celo paleto možnosti v politični angažiranosti. Dejavno nisem angažiran v nobeni stranki, toda naj javno povem, da sem se pri zadnjih volitvah odločil za Borisa Pahorja, poštenjaka in pokončnega človeka. Zelo ga cenim in če bi bil prijatelj Boris prejel en sam glas, bi bil to gotovo moj.

Z A. Pregarcem se je pogovarjal D. L.

Davčni oporečniki iz Gorice oproščeni

Kasacijsko sodišče je sprejelo priziv, ki so ga vložili odvetniki treh goriških davčnih oporečnikov. V letošnjem marcu jih je drugostopenjsko sodišče v Trstu obsodilo na 4 mesece ječe, češ da so ščuvali državljanke, naj ne plačujejo davkov v vojaške namene oziroma za potrebe vojske. V marcu pred dvema letoma so goriški občinski svetovalec zelenih Renato Fiorelli, Giuseppe Ieussig, ki prav tako pripada zelenim, ter katoliški šolnik Mario Legiša iz Tržiča več ur stali pred vhom davčne izterjalnice v Gorici. Ustno in pisno so pozivali davkoplačevalce naj ne plačujejo 5,5 odstotka davkov, se pravi vsoto, ki po njihovi

vem ustreza stroškom za vojsko. Mimoidočim so delili letak, na katerem ni bilo podatkov glede izdajatelja in glede tiskarne.

Na prvostopenjski obravnavi 19. maja pred dvema letoma so bili v Gorici oproščeni, medtem ko jih je drugostopenjsko sodišče v Trstu obsodilo na štirimesečno zaporno kazen. Kasacijsko sodišče v Rimu je razveljavilo zadnjo razsodbo in vse tri obtožence oprostilo, ker niso zagrešili nobenega kaznivega dejanja. Plačati pa bodo morali globo 150 tisoč lir, ker letak, ki so ga razdeljevali, ni navajal podatkov glede izdajatelja in tiskarne, kot predvidevajo predpisi.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE · GORICA
SLOVESNA PROSLAVA 30-LETNICE USTANOVITVE

Radovan Gobec

Planinska roža

Opereta v treh dejanjih

Sodelujejo: solisti, igralci, zbor, balet in orkester

Režija: Aleksij Pregarc · Dirigent: Hilarij Lavrenčič

KATOLIŠKI DOM V GORICI

Nedelja, 29. oktobra, ob 17. uri

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Mahnič - včeraj in danes

Sredi septembra je bil v slovenskem papeškem zavodu Slovenik pod okriljem Slovenske teološke akademije v Rimu znanstveni simpozij o škofu dr. Antonu Mahniču (1850-1920). Na njem je predavalo veliko število slovenskih in hrvaških strokovnjakov s področja teologije, filozofije, zgodovine in drugih humanističnih ved, ki so vsak s svojega vidika obdelali lik tega znamenitega in tudi marsikdaj polemičnega Slovenca z goriškega Krasa, ki je v zadnjih desetletjih prejšnjega stoletja prižgal baklo načelnega ognja in boja v takratni slovenski kulturi, pozneje pa še v hrvaških vrstah v letih svojega škofovanja na otoku Krku. Tu se je Mahnič tudi odločno spoprijel z italijanskim osvajalcem v obrambi staroslovanske glagoljaške liturgije in zato moral v nasilno izgnanstvo v Italijo, v Frascati blizu Rima, odkoder se je šele čez nekaj časa vrnil v novo državo Srbov, Hrvatov in Slovencev ter umrl v Zagrebu leta 1920.

»Ideje preoblikujejo vekom lice« — to je posvetilo delu »Več luči«, ki ga je po Mahničevih razpravah v Rimskem katoliku izbral Aleš Ušeničnik leta 1912. S tem geslom je namreč slovenski mislec in škof tudi začel in osnoval svoje filozofsko miselno delo in pokazal na odločilno vlogo idej v takratnem slovenskem kulturnem in političnem življenju. Mahnič je takrat nedvomno vzburkal vode v celotnem slovenskem javnem življenju in postal obenem jabolko spora med Slovenci obeh taborov, katoliškega in liberalnega. Dobro je širši javnosti znana njegova polemika zlasti z Gregorčičem, pa tudi z drugimi literati tega obdobja na precepu dveh stoletij. Njegov Rimski katolik je v Gorici v zadnjih desetletjih 19. stoletja koval idejno vojno

in oblikoval načela slovenskemu katoliškemu programu ob vstopu v dvajseto stoletje.

Mahnič je igral veliko in pomembno (čeprav danes tudi sporno) vlogo v slovenskem katoliškem taboru. Njegova teološka in filozofska načela so trčila ob brezidejno enotnost slovenskega kulturno-političnega sveta med 19. in 20. stoletjem. V sami filozofiji je Mahnič sledil porajajoči se slovenski novi sholastiki, vendar je ohranil nekatere svoje posebnosti. Gre predvsem za platonske vplive v njegovi metafiziki (znana je predvsem metafizična trojica »Dobro-resničnost-lepo«, ki jo nato razvija v svojem krščanskem idealizmu. Mahnič razvija bogato filozofsko teološko miselno zgradbo, ki temelji na prej omenjenih načelih. V svojih spekulativnih delih razvija predvsem metafizična razmišljanja, obenem pa je velik del njegove filozofske platonsko-krščanske misli namenjen zlasti estetiki. Tudi tu gre v glavnem za oživiljanje nekaterih osnovnih tez velikega grškega filozofa v novi krščanski luči.

Mahničevo delo pa se razvija še na drugih področjih. Politika, literatura, cerkveno in socialno delovanje, ekumenizem — to je le nekaj izsekov iz delovanja velikega Slovenca in pozneje Hrvatoma miselnega in verskega voditelja. Na rimskem simpoziju je prišlo do kritične obravnave njegovega dela in osebnosti. Če je danes, recimo, uradna slovenska publicistika Mahniča mnogokrat krivično omalovaževala, ga morata današnji čas in objektivna kritika ponovno ovrednotiti. Danes seveda ni mogoče več sprejeti nekaterih integralističnih aspektov Mahničeve miselnosti, ki so onemogočili dialog med različ-

dalje na 8. strani ■

Pričetek nove sezone SSG v Trstu

S premiero Schillerjevih »Spletk in ljubezni« se je 13. t.m. v tržaškem Kulturnem domu pričela nova sezona Slovenskega stalnega gledališča. Drama, po kateri je leta 1849 Giuseppe Verdi uglasbil opero »Luiza Miller«, spada med najbolj igrane Schillerjeve tekste na slovenskih odrih. Delo je za naše gledališče zrežiral Zvone Šedlbauer, ki je v gledališkem listu zapisal: »Režiserko videti Schillerja je tako kot imeti dirigentsko predstavo o Beethovnovi simfoniji. V tekstu je toliko neizprosni zakonitosti, da bi pomenilo uprizoriti ga »neklasično«, drezniti ali pomendrat konvencijo. Pri drugih besedilih iz klasične evropske dramaturgije je kirurgija na mestu, morda celo potrebna, v primeru Spletk in ljubezni pa se struktura teh zakonitosti in dramaturške perfekcije ponuja kot osupljiva sodobna drama«. Zato, pravi režiser, gradnje nisem spremenil niti za las.

Ob takem pojmovanju Schillerjeve drame je na odru Kulturnega doma nastala predstava, ki je za marsikaterega sodobnega gledalca nekoliko oddaljena, to pa predvsem zaradi ritma, ki je podoben onemu iz prejšnjega stoletja, ko komuniciranje ni niti od daleč doseglo naglice sodobnih pretokov. Nekako tako, kot da bi danes v dobi nadzvočnih letal potovali s kočijo. Morda se nam je prav zaradi tega predstava zdela predolga — z odmorom traja dobre tri ure — in celo kdaj pa kdaj razvlečena.

Če se torej z režiserjevo vizijo ne strinjamo v vseh potankostih, pa velja pripomniti, da je Zvone Šedlbauer iz našega igralskega ansambla izčrpal prav vse zmogljivosti. Poustvarjanje postane tako navdušujoče, saj so glavni liki preštudirani in utemeljeni do skrajnosti. Na celotno vzdušje primerno vplivajo glasba Aleksandra Vodopivca, enostavna, vendar funkcionalna scena Vojteka Ravnikarja in dobro zamišljeni kostumi Jerneja Jambreka.

Vlogo predsednika, diktatorskega očeta, ki si je s spletkami ustvaril položaj, je očarljivo odigral Tone Gogala. Njegova igra je vseskozi prepričljiva, v trenutkih nas spominja na Napoleono drznost, spet drugje na nepotistično sodobno diktatorja, kot sta Ceausescu ali severnokorejski predsednik Kim Il Sung. Njegovega sina Ferdinanda je z vso mladostno zagnanostjo zaigral Branko Šurbej, karikiranega dvornega maršala pa Stojan Colja. Med ostalimi liki izstopata še priletni glasbenik Miller Antona Petjeta in njegova hčerka Luiza v interpretaciji Lučke Počkaj. Nastopajo še Maja Blagovič kot Lady Milfordska, Vladimir Jurc kot tajnik Wurm, Bogdana Bratuž kot Millerjeva žena, Irena Zubalič v vlogi služabnice, Alojz Milič kot knezov sluga in Franko Korošec kot sluga Lady Milfordske.

Novost v letošnji gledališki sezoni predstavlja Kabaretni glasbeni bar, ki gledalcem zagotavlja po predstavi še kako urico pomenka, sprostitve in zabave.

Saša Rudolf

—O—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Friedrich Schiller

SPLETKE IN LJUBEZEN

Režija Zvone Šedlbauer

v četrtek, 19. oktobra, ob 20.30 - Abonma RED E
v soboto, 21. oktobra, ob 20.00 - Abonma RED F
v nedeljo, 22. oktobra, ob 16.00 - Abonma RED G
v torek, 24. oktobra, ob 16.00 - Abonma RED H
v sredo, 25. oktobra, ob 20.30 - Abonma RED D

V Celovcu je izšla druga številka »Klešč«

Prejšnji mesec je izšla v Celovcu druga številka časopisa za slovensko mladino »Klešč«. Gre za revijo, ki jo izdaja Iniciativna skupina »Slovenščina, moj jezik«. To je skupina, ki si prizadeva za uveljavljanje slovenščine v koroški javnosti, za pravilen in lep pogovorni ter knjižni jezik ter za večjo narodnopolitično samozavest med mladimi. Naslov »Klešč« pa namiguje na orodje, s katerim želi v prenešenem pomenu list izdirati žeblje iz našega jezika. V prvem letu delovanja je iniciativna skupina že dosegla več uspehov. Razgibala je javnost in popularizirala svojo akcijo tudi v naših krajih in v matični Sloveniji. Vrh prvega leta delovanja je bil septembrski mladinski festival, ki ga je organizacijsko in vsebinsko pripravila ravno Iniciativna skupina.

Ta številka »Klešč« je izšla še pred festivalom, zato ga obširno predstavlja in napoveduje. Posebna barvna priloga na osmih straneh predstavlja program in njegove obklovalce. List pa tudi že napoveduje prihodnje akcije. Spodbujena bo tematika »Slovenščina in leto 2000«, v načrtu pa je še obisk pri slovenskih vrstnikih v Argentini. Mladina, ki je glavni cilj prizadevanj iniciativne skupine, je zapisano v uvodniku, je akcijo sprejela, ni pa še sama stopila v akcijo, tako da se krog sodelavcev Iniciativne skupine do festivala ni bistveno povečal. Ker pa vemo,

da je širokopotezno pripravljeni festival zelo dobro uspel, je zdaj računati z večjim številom mladih navdušencev.

Ce na hitro pregledamo omenjeno številko »Klešč«, takoj opazimo, da so na delu razgibani in domiselni uredniki. Grafično je list prijetno oblikovan, vsebina, ki je sicer zaradi bližine festivala naravnana k temu dogodku, pa spodbuja k razmišljanju in h kritičnosti. Sodelavci so med drugim opravili anketo o priljubljenosti manjšinskih političnih delavcev. Za izpolnitev 90 vprašalnikov so se podali k 44-tim občinskim svetovalcem, ki so bili izvoljeni na slovenskih listah, k predsednikom kulturnih in športnih društev ter k drugim vidnim predstavnikom Slovencev na Koroškem. Izkazalo se je, da trenutna politična garnitura koroških Slovencev ni pretirano priljubljena, anketiranci pa so rade volje zaupali svojo naklonjenost mladim, ki šele začenjajo pot v narodnopolitično življenje.

Objavljeni sta nadalje dve krajši poročili o položaju slovenščine med izseljenci v belgijskem Limburgu in v zahodnonemškem mestu Stuttgart. Veliko je odmevov na akcije Iniciativne skupine in kritičnih pripomb na nedoslednosti v koroški javnosti. Tu je še ocena za akcijo pomembne knjige, študije akademika Antona Trstenjaka »Skozi prizmo beseda«. Končno je še seznam tečajev slovenščine na Koroškem.

Andreotti predlaga, naj Zahod finančno podpre »perestrojko«

Na mednarodnem zasedanju v Rimini, ki so se ga 15. t.m. udeležili ministrski predsednik Andreotti, zunanji minister De Michelis, bivši zahodnonemški zunanji minister Genscher, so vsi govorniki priznali, kako je nujno, da se je treba globalno spopasti z ekološkimi problemi in z vprašanjem nadaljnega razvoja Tretjega sveta. Vsi ti problemi so tesno povezani z novim ozračjem, ki je zavladalo po svetu in ki ga označuje predvsem popuščanje mednarodne napetosti. V tej zvezi je treba dalje upoštevati proces demokratizacije in reforme v Vzhodni Evropi. Ministrski predsednik Andreotti in zunanji minister De Michelis sta zagovarjala stališče, da mora Zahod nove procese v Vzhodni Evropi podpreti tako politično kot gospodarsko. Zunanji minister De Michelis je še posebej naglasil, da mora program je pomoči upoštevati tudi Jugoslavijo.

Bonnski dnevnik »Die Welt« je objavil daljši intervju z italijanskim ministrskim predsednikom Andreottijem, ki je 18. t.m. prispel v zahodnonemško prestolnico na če-

lu številne in kvalificirane delegacije. Andreotti v intervjuju obravnava predvsem dva problema: stanje odnosov med Vzhodom in Zahodom ter proces reform v vzhodnoevropskih državah. Andreotti je glede tega procesa naglasil, da morajo razvite zahodne države odločno finančno podpreti reforme na Poljskem in na Madžarskem. Če bi namreč v teh državah reforme dosegle neuspeh, bi to silno negativno vplivalo na nadaljnji proces demokratizacije. Glede odnosov med Vzhodom in Zahodom je Andreotti opozoril na zamisel o skupnem evropskem domu, ki jo je svojčas vrgel v svet sovjetski predsednik Mihail Gorbačov. Ta predlog predstav-

lja, po mnenju predsednika Andreottija, zgodovinski napredek na poti zbliževanja med Vzhodom in Zahodom. Pri tem pa je italijanski ministrski predsednik Andreotti izrazil mnenje, da dialog med Vzhodom in Zahodom še ni dosegel stopnje, ki bi doljevala zedinjenje obeh Nemčij.

—o—

POGAJANJA ZA MALVINE

V Madridu so se pričeli britansko-argentinški razgovori za normalizacijo odnosov, ki so prekinjeni od falklandske vojne leta 1982. Delegaciji obeh držav vodita veleposlanika pri Združenih narodih.

Na prvih daljših razgovorih se niso dotaknili suverenosti otočja v južnem Atlantiku. Razgovori potekajo v dobrem vzdušju, kaže pa da se bosta delegaciji dogovorili do 19. t.m. vsaj o preklicu vojne-ga stanja med državama.

Korenite spremembe v Vzhodni Nemčiji?

Dobro obveščeni hamburški dnevnik »Bild« napoveduje, da bo v Nemški demokratični republiki v prihodnjih dneh prišlo do pomembnih sprememb. Številni krajevni voditelji partije naj bi namreč zahtevali odstop državnega in partijskega voditelja Honneckerja. Tudi predsednik uradne sindikalne zveze Tisch je zahteval spremembe, s katerimi naj bi odgovorili na vsesplošno nezadovoljstvo med vzhodnonemškimi delavci.

V Lipskem je bila 16. t.m. množična protestna manifestacija. Prav v tem vzhodnonemškem mestu je opozicija najboljše organizirana. Opomin, ki ga je pretekli teden izrekel politični urad partije, po mnenju predstavnikov opozicije nikakor ni prepre-

čil manifestacije. Luteranska Cerkev je pozvala vlado, naj razpiše svobodne volitve in zagotovi mirno bodočnost državljanom. Skupina »Neues forum«, ki predstavlja srčiko opozicije, je sporočila, da je bil 15. t.m. v Vzhodnem Berlinu prvi vsedrjavni kongres, ki naj bi se ga bilo udeležilo 150 delegatov. Gibanje je med drugim postavilo zahtevo, da lahko izdaja lastno glasilo.

Preko avstrijsko-madžarske meje se v zadnjih dneh vije ponovno kolona beguncev. V manj kot 24 urah je na Zahod pribežalo skoraj 2.000 vzhodnonemških beguncev. V prejšnjem tednu je dnevno povprečje znašalo le po 500 beguncev. V manj kot mesecu dni se je na Zahod zateklo 43 tisoč vzhodnonemških beguncev.

MOST MED DVEMA EVROPAMA

Revija Mitteleuropa je 13. t.m. priredila v Benetkah posvet o vlogi Istre kot mostu med dvema Evropama. O vlogi italijanske manjšine in o njenih upih, da se bodo njeni problemi pozitivno reševali v sklopu demokratizacije družbe v Sloveniji, je spregovoril predsednik Unije Italijanov Silvano Sau.

Ob 50-letnici Bohinjskega tedna

Dr. Andrej Gosar

Skoro isto velja tudi o težavah in neprilikah, s katerimi se morajo boriti drugi stanovi, zlasti mali in tudi srednji obrtniki najrazličnejših strok. Tudi tu velja, da ima vsaka taka stroka oziroma vsak tak stan svoje posebne skrbi in težave ter jim je mogoče le na svojevtrsten, njihovim posebnim razmeram in potrebam prilagojen način pomagati in njihov težavni položaj izboljšati.

Popolnoma na splošno smemo torej reči, da naš narodnogospodarski in socialni problem nikakor ni niti približno ne enoten, marveč obsega prav po sili dejanskih razmer, v kakršne smo postavljeni, celo vrsto posebnih, svojevrstnih vprašanj. Skladno s tem pa so tudi naloge in težave naše narodnogospodarske in socialne politike nujno zelo različne in mnogovrstne.

Drugo važno dejstvo, ki se ga moramo posebej zavedati in se po njem ravnati, je, da živimo v glavnem še vedno na prehodu iz preprostega, pretežno naturalnega kmečkega gospodarstva v moderno, pretežno na trg naravnano obrtno in industrijsko gospodarstvo. Vprav to pa povzroča velike spremembe v gospodarski in socialni struk-

turi, pa tudi velike gospodarske in socialne težave.

Dejstva, da res živimo v taki prehodni dobi, pač ni treba še podrobneje dokazovati in utemeljevati. To vidimo danes tako rekoč na vsak korak, domala povsod, kamor koli gremo po naši deželi.

Za zgled naj spomnim samo, da je število zavarovanega delavstva pri nas od leta 1923, ko je socialno zavarovanje stopilo v veljavo v sedanjem obsegu, naraslo od 72.000 na več kot 100.000, to je za dobro tretjino. Od vseh prebivalcev Slovenije jih danes že kakih 400.000 ali 37% ne živi več neposredno od obdelovanja zemlje. Če dodamo temu še, da je pri nas vedno več ljudi v vsakovrstnih javnih in zasebnih službah (samo število učiteljstva se je po vojski več kot podvojilo), smemo reči, da se struktura naše dežele in njenega prebivalstva v tem pogledu vidno spreminja.

Težave, ki jih povzroča ta razvoj, so kajpak največje in najbolj občutne pri kmečkem prebivalstvu. Naše kmečko ljudstvo se namreč v glavnem še vedno drži starega preprostega kmetovanja in sploh gospodarjenja. Na drugi strani pa se nje-

gove denarne potrebe zelo naglo večajo in rasejo. Tako nastaja med resničnimi denarnimi dohodki, pa med potrebami, ki jih naše kmečko ljudstvo pod vplivom moderne civilizacije vedno bolj živo občuti in jih skuša na vsak način zadovoljiti, vedno hujše, včasih kar kričeče nesorazmerje. Vprašanje, kako to razliko izravnati ali jo vsaj bistveno omiliti in jo zmanjšati na pravo mero, je danes pri nas eden velikih, če morda ne največjih in najtežjih socialnogospodarskih problemov.

*

Tretje važno dejstvo, ki se ga moramo pri razpravljanju o naši narodnogospodarski in socialni politiki posebej zavedati, je, da pri nas skoraj ni tistih velikih gospodarsko in socialnopolitičnih problemov, s katerimi se morajo mučiti v deželah, kjer je razvit agrarni latifundizem ali industrijski in finančni velekapitalizem.

Seveda poznamo in občutimo tudi mi različna taka in podobna vprašanja. Vendar naše domače razmere v tem pogledu niso take, da bi mogli od rešitve teh vprašanj pričakovati Bog ve kakšno zares važno in odločilno izboljšanje naših splošnih gospodarskih in socialnih razmer.

V potrdilo tega naj spomnim samo na sledeče: pred agrarno reformo so vsa veleposestva v Sloveniji (bilo jih je 203. od teh 109 v tujih rokah) obsegala z gozdovi vred nekako 13% plodne zemlje. Ves del-

PRIZNANJA OB 30-LETNICI ZSKP

V telovadnici ob Katoliškem domu v Gorici je vladalo v soboto, 14. t.m., izrazito praznično vzdušje. Ob 30-letnici ustanovitve Zveze slovenske katoliške prosvete so namreč med prijetno domačo slovesnostjo podelili priznanja 46 aktivnim članom društev in organizacij za 30-letno delovanje ter skupinam in posameznikom za posebne zasluge in dosežke na kulturnem področju. V tem zapisu naj naštejemo vsaj prejemnike častnih priznanj. Ti so dr. Kaziimir Humar, ki je nasledil profesorju Fileju pri vodstvu Zveze in bil dve desetletji njen predsednik, msgr. Jože Žorž, župnik Bogomil Breclj, režiser Maks Komac ob teh še organisti in pevovodje Herman Srebrnič, Bogomir Špacapan, Zdravko Klanjšček in prof. Stanko Jericijo. Na koncu je prejel priznanje prof. Silvan Kerševan, ki zadnja leta vodi glasbeno šolo »E-mil Komel« v Gorici. Za posebne dosežke so bili nagrajeni mešani zbor »Hrast« iz Doberdoba, Ansambel »Hlede« iz Števerjana, Dramski krožek Prosvetnega društva »Štandrež« ter Ljudski radio iz Gorice.

Spored je s prijetnim petjem obogatil dekleški zbor »Alenka« iz Števerjana, ki ga vodi Anka Černic.

VENETI — NAŠI DAVNI PREDNIKI

V gledališki dvorani v Kopru, Verdijeva 3, bo v petek, 20. oktobra, ob 18. uri predstavitev knjige »Veneti — naši davni predniki.« O njeni vsebini bodo govorili avtorji Matej Bor, Jožko Šavli in Ivan Tomažič, ki bodo tudi odgovarjali na vprašanja navzočih. Nastopil bo pevski zbor Obala pod vodstvom Mirka Slosarja. Pogovor se bo nadaljeval ob prigrizku.

MAHNIČ — VČERAJ IN DANES

■ nadaljevanje s 6. strani

no mislečimi. Na drugi strani pa mu je treba priznati veliko idejno doslednost in svežino, ki jo je prav s svojim načelnim bojem vnesel v slovensko kulturo ob koncu prejšnjega stoletja. In vse to je prav nedavni rimski simpozij skušal osvetliti in dati temu močnemu in navdušenemu kraškemu Slovencu (ki so ga označili kot »nevihto s Krasa«) pravo mesto v galeriji velikih predstavnikov slovenskega in kasneje tudi hrvaškega naroda, ki se je zavedal pravilnosti novih razmer na slovanskem jugu in jugoslovanske rešitve po prvi svetovni vojni.

a. b.

SPREMEMBA IMENA DANES NE BI BILA RESNA

Madžarska socialistična stranka in Komunistična partija Italije bosta ustanovili mešano študijsko skupino, ki bo preučevala odnose med političnimi silami leve in pa odnose med Dvanajsterico in Vzhodno Evropo. To je eden izmed sklepov, ki so bili sprejeti med obiskom italijanskega partijskega tajnika Occhetta v Budimpešti. Skupno z Napolitanom je Occhetto dolgo razpravljal o evrokomunizmu s predsednikom madžarske socialistične stranke, torej prenovljene madžarske partije. Occhetto je med drugim poudaril, da so italijanski komunisti že pred časom opustili preživela in včasih zgrešena stališča, kot so sprejemanje diktature proletariata in stroge marksistične in leninistične ideologije, zavračanje pluralizma in demokratične opozicije in podobno. V Italiji se bo ime partije spremenilo, je še dodal, samo če bo prišlo v državi do pomembnih sprememb. Danes bi zgolj sprememba imena ne bila resna.

SAMO SRBOFOBIA?

Član predsedstva Socialistične zveze Srbije Vučetič je v Beogradu na zasedanju dveh komisij Centralnega komiteja srbske partije izjavil, da se Srbija izreka za demokratični socializem in za moderno demokratično federacijo. Socialistična zveza bi se morala zavzeti za pobudo o svobodnem združevanju občanov tudi mimo socialistične zveze, vendar ob vključevanju vanjo. Neosnovano je pripisovati srbskemu vodstvu unitarizem in dogmatizem, je še dejal in dodal, da to zavestno delajo separatistične sile v Sloveniji in na Hrvaškem, da bi s širjenjem strahu pred Srbijo pridobivale pristaše. Že dr. Korošec, je še izjavil, je leta 1921 ugotovil, da prinaša srbofobija politični kapital.

SAMOFINANCIRANJE CERKVE V ITALIJI

V nedeljo, 15. t.m., so v Italiji obhajali dan samofinanciranja katoliške Cerkve. V ta namen je Italijanska škofovska konferenca pozvala vernike, naj neposredno denarno podprejo svojo Cerkev in svoje duhovnike. To je nujno, potem ko je postal veljaven novi konkordat iz februarja leta 1984, ki je odpravil državno finančno pomoč duhovnikom oziroma župnikom. V nedeljo so po vseh župnijah v Italiji — skupno jih je 25.827 — delili letake, ki natančno pojasnjujejo novi način financiranja Cerkve in duhovnikov v Italiji.

1000 MLADIH PEVCEV NA SVETI GORI

■ nadaljevanje s 5. strani

stveni posvet, ki bo z različnih, zlasti zgodovinskih stališč osvetlil kulturno podobo, preteklost in duhovni pomen Svete Gore.

niški kapital v Sloveniji pa znaša na podlagi najnovejših podatkov dobrih 560 milijonov, od česar odpade na Trboveljsko premogokopno družbo 200 milijonov.

Ta dejstva nam sama na sebi kažejo dovolj, da je pri nas komaj mogoče govoriti o kaki odločilni gospodarski in politični premoči veleposestev in zasebnega kapitala. Smo pač siromaki! Zato je razdelilna plat našega narodnogospodarskega in socialnega problema razmeroma malo važna.

Seveda moramo prav zato, ker smo siromaki, tudi tu skrbno paziti na vsako malenkost. Vendar bi se zelo motil, kdor bi mislil, da se da naše narodnogospodarsko ali socialno vprašanje rešiti predvsem z izdatnimi reformami na tem področju. Ne, od enostranske, pa najsi bo še tako popolne rešitve tega problema si pač ne bi mogli obetati kakšnih posebnih uspehov in koristi. Nasprotno, težišče našega problema je drugje, na produkcijski strani, hočem reči v tem, kako izboljšati stvarne in duhovne temelje gospodarskega in kulturnega napredka ter s tem ustvariti najvažnejše pogoje resnične obče blaginje našega naroda.

Odtod pa sledi — zlasti v zvezi s prejšnjimi ugotovitvami o raznolikosti naših gospodarskih in socialnih problemov — da se da pri nas zares kaj izdatnega storiti in doseči edinole s podrobnim pa sistematično zasnovanim delom.

Nekih takih velikih reform ali sploh takih velikopoteznih ukrepov, ki bi mogli

naše gospodarske in socialne razmere na mah izdatno izboljšati ali bi vsaj tako izboljšanje omogočili, v naših razmerah stvarno ni in jih niti ne more biti. Tu je tako rekoč vse odvisno od dobro premišljenega, na realnih razmerah, potrebah in možnostih modro zasnovanega sistematičnega ter vztrajnega dela.

Kdor tega ne bi razumel ali bi se takega dela plašil, ne bo storil nikdar nič zares uspešnega in trajno koristnega za stvarno izboljšanje življenjskih pogojev našega ljudstva.

Glavni pogoji za smotrno in uspešno narodno-gospodarsko in socialno politiko pri nas.

Po vsem tem lahko navedemo tudi še nekaj glavnih, vprav bistvenih pogojev za zares smotrno in uspešno narodnogospodarsko in socialno politiko, kakršna bi dejansko najbolj ustrezala našim potrebam.

Predvsem nam je za to nujno potreben zares smotrno in sistematično zasnovan enoten narodnogospodarski in socialni načrt ali program. Brez tega bi bilo pravo uspešno delo za izboljšanje naših gospodarskih in socialnih razmer popolnoma nemogoče.

To nas uči že izkušnja. Saj je bilo vprav pomanjkanje takega programa eden velikih, da ne rečem glavnih vzrokov, zaradi katerih naše dosedanje, mnogokrat intenzivno in dobro hoteno delo na teh področjih večinoma ni rodilo zaželenih sadov.

Po vojski, ki je potreba intenzivne narodnogospodarske in socialne politike tako zelo narasla in se javne oblasti niso mogle kar tako odtegniti različnim novim in perečim nalogam, se je še posebno živo pokazalo, da se brez pravega narodnogospodarskega in socialnega načrta ali programa celo z resnimi naporji in velikimi materialnimi žrtvami dosega v resnici le razmeroma neznatni uspehi.

Da, še več! Pokazalo se je, da taka nesmotrna gospodarska in socialna politika s svojimi pomožnimi akcijami in ukrepi največkrat ljudi samo zavaja, da se vse vprek pulijo in prodajajo za vsakovrstne ugodnosti in podpore, celo tedaj, ko bi si lahko pomagali sami s svojimi lastnimi močmi in sredstvi. Poučnih zgledov bi lahko navedli iz našega domačega življenja več kot dovolj.

Tak enoten, zares smotrno zasnovan slovenski narodnogospodarski in socialni program, kot tu o njem govorimo, bi moral v bistvenih točkah določiti smernice vsega našega gospodarskega in socialnega razvoja.

Podrobnejše razpravljanje o tem bi seveda daleč preseгло okvir enega samega predavanja. Zato hočem tu navesti le nekaj najvažnejših vprašanj, glede katerih bi moral ta naš program obsegati glavne smernice. Taka vprašanja pretežno gospodarskega značaja so:

(dalje prihodnjič)